

Aktuella frågor

Kan verkställighet ske i USA av svenska domar och beslut?

Ofta dyker det upp frågor rörande verkställighet av svenska domar och beslut i andra länder och allt oftare rör det sig om verkställighet i USA. I artikeln behandlas möjligheterna att få ett svenskt fordringsanspråk erkänt och verkställt i USA och i dess 50 delstater.

Generellt gäller att om det i ett enskilt mål har konstaterats av kronofogdemyndigheten att verkställighet inte kan ske i Sverige skall målet återredovisas till sökanden. Den enskilde borgenären får sedan själv avgöra om han vill vidtaga åtgärder för att driva in fordringen i utlandet.

En svensk exekutionstitel på privaträttens område är dock inte verkställbar utomlands om inte den enskilde borgenären kan åberopa en internationell överenskommelse om erkännande och verkställighet på privaträttens område. Finns sådan överenskommelse erkänns i princip den svenska exekutionstiteln utan att någon ny materiell prövning äger rum. En formell verkställighetsprövning sker i stället genom ett så kallat exekvaturförfarande utom i de fall EG-förordningen (nr 805/2004) om den europeiska exekutionstiteln är tillämplig. I sistnämnda fall behövs ingen verkställighetsförklaring.

Om det däremot saknas stöd i internationell överenskommelse eller i EG-rätten och den utländska staten inte likväl erkänner och medger verkställighet av den svenska exekutionstiteln är

borgenären vanligtvis tvungen att initiera en ny process i staten i fråga för att få en giltig exekutionstitel där. Detta brukar vanligtvis vara en både dyrbar och långdragen historia. Det svenska avgörandet kan dock i vissa fall ha ett visst bevisvärde i den nya processen.

Utanför Europa saknas i stort sett överenskommelser på det civilrättsliga området. Vad gäller USA finns i dag 1958 års New York-konvention om erkännande av utländska skiljeavtal och skiljedomar. För Sveriges del finns därutöver inte några överenskommelser med USA om erkännande och verkställighet av andra domar och beslut än domar avseende underhållsbidrag.

Den internationella kronofogdeföreningens (Union Internationale des Huissiers de Justice, UIHJ) med säte i Paris är en förening med drygt 60 medlemsstater över hela världen och i vilken Föreningen Sveriges Kronofogdar är medlem. Den internationella

kronofogdeföreningen håller kongress vart tredje år och dessemellan anordnas flera gånger per år seminarier och konferenser allt i syfte att harmonisera och förenkla gränsöverskridande verkställighet. I april i år anordnades i Washington den 19:e kongressen där advokaten Stephen L. Bluestone, Bluestone Law International, Washington, D.C., med 30-årig erfarenhet på området höll ett anförande angående verkställighet av utländska exekutionstitlar i USA och de olika delstaterna där. Mycket av det han delgav de

närvarande kongressdeltagarna var helt ny information. Jag deltog själv i egenskap av ordförande i Föreningen Sveriges Kronofogdar och som permanent sekreterare i UIHJ med ansvar för Skandinavien. Nedan lämnas en redogörelse i stort för det som framkom.

Någon federal lagstiftning om erkännande och verkställighet av utländska domar finns inte i USA, utan det är en delstatsfråga där lagstiftningen kan vara olika i de 50 delstaterna. Således finns det inte något bilateralt eller multilateralt avtal mellan USA och något annat land om erkännande och verkställighet av domar i civilmål. Däremot föreslog och rekommenderade för 40 år sedan en organisation vid namn "the National Conference of Commissioners on Uniform State Laws" att de olika delstaterna skulle anta en modellag om erkännande och verkställighet av utländska domar (Uniform Foreign Money-Judgments Recognition Act). En sådan enhetlig lag (uniform act) utgör inte federal rätt och blir inte automatiskt tillämplig i delstaterna, men kan bli det efter särskilt antagande i respektive stat. Idag har 30 delstater antagit denna lag. De stater som inte har godkänt den har dock liknande system för att erkänna och verkställa utifrån kommande domar på samma sätt som inhemska exekutionstitlar.

Lagen stipulerar inte något om hur själva ansökan om verkställighet av utländsk dom skall ske, men förordnar att en utländsk dom skall erkännas och verkställas på samma sätt som en systerdelstats dom. För tillämplighet ställs bland annat följande tre krav.

För det första är den tillämplig endast i förhållande till vad som är att anse som en utländsk stat.

Den utländska exekutionstiteln måste vidare utgöras av en dom i ett civilmål och således vara utfärdad av en domstol. Den måste också avse en penningfordran. Domar avseende skatter och böter samt underhållsbidrag omfattas inte. Definitionen dom utesluter således andra domstolsavgöranden i form av beslut, utslag och skiljedomar.

Slutligen måste domen ha vunnit laga kraft och vara verkställbar i ursprungslandet. Interimistiska beslut i exempelvis kvarstadsmål erkänns således inte.

Lagen ställer höga krav vad gäller både karaktär av domstol och föregående process i ursprungsstaten. Domstolen måste ha varit opartisk och objektiv och processen innefatta en "due process of law". Detta medför att delgivning måste ha skett på ett korrekt sätt dvs. att det måste finnas ett bevis på att svaranden i en tredskodom faktiskt erhållit stämningsansökan. Det betyder också att prövning måste ske av att talan inte har väckts vid ett för svaranden olägligt forum som varit till men för honom på så sätt att han inte fått möjlighet att försvara sin sak genom vittnesförhör eller i övrigt. Det betyder även att han skall ha fått skäligen tid för att kunna förbereda sitt svaromål och begära förhör med egna vittnen samt korsförhöra motpartens vittnen. Den allt överskuggande skyldigheten vid prövningen är att få klarhet i att domen inte har tillkommit genom en falsk uppgift eller annat bedrägligt förfarande och att rättsgrunden inte varit stötande och i strid mot den amerikanska rättsordningen. Spelskulder skulle t.ex. mot den bakgrunden inte gå att driva in i USA utom i två delstater med kasino dvs. i Neva-

da (Las Vegas) och New Jersey (Atlantic City Casinos), där det sannolikt inte skulle vara några problem.

Detta är de anspråk som reses på den utländska exekutionstiteln för att en ansökan om verkställighet i USA skall kunna anhängiggöras med stöd av procedurreglerna i the Uniform Foreign Money-Judgements Recognition Act. Den stora fördelen med dessa regler är att endast de frågor som ovan angetts blir föremål för granskning av en amerikansk domstol. De materiella frågorna i målet har ju tidigare prövats av en domstol i ursprungsstaten och blir inte föremål för förnyad prövning.

Så länge det skett en materiell prövningen av en domstol i ursprungsstaten är allt gott och väl enligt ovanstående resonemang. Men hur förhåller det sig om fråga är om en tredskodom?

Det finns vissa delstater som överhuvudtaget inte erkänner tredskodomar. Domstolarna där anser nämligen att tredskodomar är tvivelaktiga eftersom sakförhållandena i målet inte prövats. Detta resulterar i att domstolen beträffande avgöranden från systerstater vägrar att erkänna tredskodomar och domar som grundar sig enbart på ett erkännande med motiveringen att de inte representerar "full faith and credit". Enligt delstatslagstiftningen i Connecticut t.ex. accepteras inte tredskodomar från systerstat för verkställighet. I dessa fall kan man dock inleda ett nytt rättegångsförfarande på grundval av domen, som innebär att det är svaranden som har bevisbördan för att sökandens dom är ogiltig genom att t.ex. göra gällande att domstolen inte varit rätt sammansatt eller inte varit behörig att döma i frågan eller

saknat befogenhet att bifalla yrkandet.

Slutligen som ett sista alternativ kan man alltid inleda en helt ny rättegång på vanligt sätt i en amerikansk domstol. Fördelen är här att man i så fall kan erhålla en dom i svarandens hemland, men nackdelen är att man måste övertyga domstolen att den måste tillämpa utländsk lag samt att vittnen måste kallas från utlandet. Det föreligger i sistnämnda fall även en risk att en amerikansk domstol vägrar ta upp målet p.g.a. "forum non conveniens" dvs. att den anser sig inte vara behörig att ta upp det då det rör sig om en utländsk tvist.

Om svaranden försöker förhindra erkännande och verkställighet av en dom genom förhandling och förnyad prövning måste svaranden dessutom ställa säkerhet. En sådan säkerhet skall uppgå till ett belopp motsvarande utdömt belopp enligt domen eller mer för att skydda borgenären om svaranden misslyckas i sina försök att motverka erkännande och verkställighet. Att kunna kräva att svaranden ställer säkerhet i dessa fall är ett verkningfullt medel mot grundlösa invändningar från svaranden.

Om man överväger att få en svensk dom verkställbar i USA måste man också se till de praktiska konsekvenserna såsom kostnaderna för förfarandet. De amerikanska domstolarna har en fast ansökningsavgift oberoende av det omtvistade beloppet, men det finns i stället olika domstolar beroende på fordringens belopp. "Small claims court" har endast behörighet att ta upp mål där tvisteföremålet inte överstiger 5000 dollar och övriga domstolar, delstatliga och federala, har behörighet för belopp däröver. Normalt är den fasta an-

sökningsavgiften i domstolarna mellan 100 och 250 dollar.

Därtill kommer naturligtvis också ombudskostnaderna i USA för att få den svenska domen erkänd och verkställd där och de kan debiteras på tre olika sätt.

Många amerikanska advokatbyråer tar betalt i procent av indrivet belopp. Detta system anses vara etiskt oantastligt i de flesta, om än inte alla situationer i USA. Utöver procenttalet på indrivet belopp kan det också förekomma ett engagemangsarvode som krediteras på indrivet belopp om resultatet blir positivt. Advokaterna kan också begära förskott för domstolsavgifterna och andra utlägg.

Ett annat sätt att debitera sina klienter är helt enkelt att man debiterar sin klient per timme för nedlagt arbete oberoende av utgången i målet.

Slutligen förekommer det att advokaterna debiterar en fast

överenskommen avgift för olika delar av det framtida arbetet.

När man till sist kommer till själva verkställigheten i USA av den svenska, erkända, exekutionstiteln är det även här de olika delstatslagarna som blir tillämpliga. I allmänhet finns det i alla delstater lagstiftning om verkställighetsprocessen och om hur man hittar tillgångar hos gäldenären bland annat genom förhör och liknande. Regler finns om utmätning antingen hos gäldenären eller hos tredje man, som är skyldig att betala eller överlämna utmätt egendom. Dessa regler om utmätning är tillämpliga på både fast och lös egendom såsom banktillgodohavanden, lön, fordon, avtalsenliga rättigheter samt praktiskt taget all slags egendom tillhörande gäldenären.

Nicola Hesselén